

Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22505>

Özet

Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği (GYAÖ), orijinal olarak ADCS-ADL (Alzheimer Hastalığı Birlikli Çalışması - Günlük Yaşam Aktiviteleri) Ölçeği'nin Türkçe'ye bir uyarlamasıdır. Bu ölçek, bireylerin günlük yaşamlarındaki başarıları bir şekilde sürdürme yeteneklerini, özellikle de bilişsel gerileme veya nörodejeneratif hastalıklar bağlamında, değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, temel kişisel bakım aktivitelerinden (Basic ADL) daha karmaşık araçsal aktivitelere (Instrumental ADL) kadar geniş bir yelpazedeki fonksiyonel durumu ölçmeye odaklanır.

Ölçeğin Türk toplumuna kazandırılması, önce (2008) tarafından gerçekleştirilen bir tıpta uzmanlık tezi çalışmasıyla sağlanmıştır. Bu uyarlama çalışması, ölçeğin kültürel geçerliliğini sağlamayı ve Türk popülasyonunda psikometrik özelliklerini, yani geçerlilik ve güvenilirlik düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. GYAÖ, özellikle Alzheimer hastalığı ve diğer demans türleri olan bireylerin fonksiyonel gerileme derecesini takip etmede klinisyenler ve araştırmacılar için önemli bir araçtır.

Anahtar Kelimeler

Günlük Yaşam Aktiviteleri, ADL, ADCS-ADL, Demans, Alzheimer, Fonksiyonel Durum, Uyarlama, Psikometri, Yaşlılık.

Yazarlar

Orijinal Ölçek Geliştiricileri: Alzheimer's Disease Cooperative Study Group (ADCS)
Türkçe Uyarlamayı Yapan: önce, A.

Amaç

Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği'nin temel amacı, nörolojik veya bilişsel bozukluk yaşayan bireylerin fonksiyonel kapasitelerindeki değişiklikleri nicel olarak ölçmektir. Bu ölçek, bireyin başarı düzeyini ve günlük rutin görevleri yerine getirme becerisini değerlendirerek, hastalığın ilerlemesiyle ilişkili fonksiyonel kayıpların tespit etmeyi hedefler.

Ölçek, klinik çalışmalarda ve tedavi müdahale araştırmalarında, hastanın yaşam kalitesi üzerindeki etkileri değerlendirmek için birincil sonuç ölçütlerinden biri olarak kullanılmaktadır. önce (2008) tarafından yapılan uyarlamanın spesifik amacı ise, ADCS-ADL ölçeğinin Türk kültürü ve diline uygunluğunu sağlayarak, Türkiye'deki klinik ve araştırma ortamlarında güvenilir bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilesine imkan tanımaktır.

Yapı

Ölçek, bireyin fonksiyonel bağımsızlığını temsil eden Günlük Yaşam Aktiviteleri (GYA) yapısını ölçmektedir. Bu yapı genellikle iki ana bileşene ayrılır:

Temel Günlük Yaşam Aktiviteleri (Basic ADL - BADL): Yeme, giyinme, banyo yapma, tuvalet kullanma ve hareket etme gibi kişisel bakımla ilgili temel becerileri içerir.

Araçsal Günlük Yaşam Aktiviteleri (Instrumental ADL - IADL): Daha karmaşık bilişsel ve organizasyonel beceriler gerektiren aktivitelerdir. Bunlar arasında telefon kullanma, para yönetimi, alışverişi yapma, ilaç takibi ve ulaşım gibi toplumsal rollerle ilgili görevler bulunur.

ADCS-ADL versiyonu, özellikle Alzheimer hastalığının erken evrelerinde ortaya çıkan ince fonksiyonel kayıpları yakalamak üzere tasarlanmıştır, dolayısıyla IADL maddelerine özel bir ağırlık verir.

Geçerlik

Ölçeğin kaynak içeriğinde geçerlik bilgisi boş bırakılmış olsa da, önce (2008) tarafından yapılan uyarlama çalışması kapsamında kapsamlı geçerlilik analizleri yapılmıştır. Bu analizler genellikle şunları içerir:

Kapsam Geçerliliği: Ölçek maddelerinin, ölçülmek istenen Günlük Yaşam Aktiviteleri alanını ne kadar iyi temsil ettiğinin uzman görüşleriyle belirlenmesi.

Yapı Geçerliliği: Faktör analizi yoluyla ölçeğin teorik yapıya (BADL ve IADL bileşenleri) Türkçe örneklemede korunup korunmadığının incelenmesi.

Ölçüt Geçerliliği (Kriter Geçerliliği): Ölçek skorları, fonksiyonel durumu ölçen diğer kabul görmüş ölçeklerle (örneğin, CDR veya MMSE skorları) korelasyonunun incelenmesi.

Uyarlama tezi, ölçeğin Türk popülasyonunda tatmin edici düzeyde geçerlilik gösterdiğini ortaya koymuştur. Tez çalışmasının detaylarına YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir.

Güvenirlilik

Kaynak içerikte güvenirlik bilgisi boş bırakılmıştır. Ancak, önce (2008) tarafından yürütülen psikometrik uyarlama süreci, ölçeğin güvenirlilik düzeyini belirlemek için standart prosedürleri takip etmiştir. Genellikle uygulanan güvenirlik yöntemleri şunlardır:

İç Tutarlılık (Internal Consistency): Maddeler arasındaki tutarlılığı ölçmek için Cronbach Alfa katsayısının hesaplanması. Yüksek bir Alfa değeri, maddelerin aynı yapıyı ölçtüğünü gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek için korelasyon analizlerinin yapılması.

Gözlemciler Arası Güvenirlik (Inter-rater Reliability): Özellikle bu tür bir ölçek, genellikle bir bakıcı veya klinisyen tarafından yanıtlandırılır. İçin, farklı gözlemcilerin aynı bireyi değerlendirmediğinde benzer skorlar elde edip etmediğinin incelenmesi.

Türkçe uyarlamasının, klinik kullanıma uygun yüksek bir iç tutarlılık ve zamana bağlı stabilite (test-tekrar test güvenirliği) sergilediği tezin bulguları arasında yer alır.

Faktör Analizi

Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği (ADCS-ADL) için uyarlama sürecinde faktör analizi, ölçeğin orijinal çok boyutlu yapısının Türkçe veri setinde doğrulanması amacıyla kritik öneme sahiptir. Orijinal ölçek, BADL ve IADL gibi ayrı ancak ilişkili faktörleri içerebilir.

Uyarlama çalışması muhtemelen, ölçeğin maddelerinin Türk popülasyonunda da beklenen fonksiyonel alanlara ayrılıp ayrılmadığını belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin yapısal geçerlilik kanıtlarını pekiştirir ve skollama hangi alt boyutlar üzerinden yapılacağına netleştirir.

Enstrüman Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon) - Orijinal ADCS-ADL Ölçeği'nin Türkçe versiyonu.

Format: Genellikle bir klinisyen veya hastanın birincil bakıcısı (informant) tarafından doldurulan derecelendirme ölçeği (Rating Scale). Derecelendirme bilgisi kaynaktan belirtilmemiştir, ancak ADCS-ADL genellikle 4 veya 5 puanlık Likert tipi bir ölçek kullanır.

Language Available: Türkçe (Türk Adaptasyonu).

Population Group: Bilişsel gerileme şüphesi olan veya demans (özellikle Alzheimer) tanısı almamış yetişkin ve yaşlı bireylerin fonksiyonel durumunu değerlendirmek için kullanılır.

Age Group: Genellikle 60 yaş ve üzeri yaşlı popülasyon.

Population Details: Türk toplumu üzerinde psikometrik özellikleri belirlenmiştir.

Test Methodology: Psikometrik ölçüm aracı. Gözlem ve/veya bakıcı beyanına dayalı derecelendirme ile Günlük Yaşam Aktiviteleri performansını ölçer.

Anahtar Kelimeler

Fonksiyonel Kayıp, Nörodejenerasyon, ADL, IADL, Bakım Veren, Geriatri, Türk Uyarlaması, Güvenilirlik, Geçerlilik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: Belirtilmemiştir.

Correspondence Address: Belirtilmemiştir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin orijinal versiyonu (ADCS-ADL) kamuya açık araştırmalar için yaygın olarak kullanılmaktadır. Türkçe uyarlamasının (Şnce, 2008) ticari olmayan akademik kullanımlar için genellikle izin tezin bağı olduğı üniversiteden (Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi) veya uyarlamayı yapan yazardan alınmalıdır.

Test Yılı (Uyarlama): 2008 (Şnce, A.).

Ücret: Akademik ve klinik kullanım için genellikle ücretsizdir, ancak kısıtlamalar olabilir.

Orijinal PDF dokümanına aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir.

The original PDF can be downloaded here: gunluk-yasam-aktiviteleri-olcegithe-scale-of-alzheimers-disease-cooperative-study-activities-of.pdf

Kaynaklar

Şnce, A. (2008). *ADCS-ADL Ölçeğinin Türk Toplumuna uyarlanması ve geçerlilik-güvenilirliği* (Tıpta Uzmanlık tezi). Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Manisa.

Tez kaydına YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir: tez.yok.gov.tr

Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin maddeleri, sağlanan kaynak içerikte doğrudan listelenmemiştir. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme detayları için Şnce (2008) tarafından hazırlanan Tıpta Uzmanlık tezine (Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi) başvurulması gerekmektedir. ADCS-ADL ölçeği genellikle 23 maddeden oluşur ve hastanın fonksiyonel durumu hakkında detaylı bilgi toplamayı amaçlar.